

วิถีมุสลิมกับความผูกพันต่อหลักศาสนาอิสลามและการบังคับใช้กฎหมายอิสลาม : ชุมชนสวนหลวง 1
Muslim Way of Life and Relationship to the Islamic Principles and Islamic Law
Enforcement: Case Study of Suanluang 1 Community

สุวิมล พิชญ์ไพฑูริย์¹

¹มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

E-mail: drsuwimol.s@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง วิถีมุสลิมกับความผูกพันต่อหลักศาสนาอิสลาม และการบังคับใช้กฎหมายอิสลาม : ศึกษากรณีชุมชนสวนหลวง 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีมุสลิมในชุมชนสวนหลวง 1 กับความผูกพันต่อหลักศาสนาอิสลาม และการบังคับใช้กฎหมายอิสลาม และศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลของวิถีมุสลิมในชุมชนสวนหลวง 1 ที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อหลักศาสนาอิสลาม และการบังคับใช้กฎหมายอิสลาม โดยเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ คือ ประชากรในชุมชนสวนหลวง 1 จำนวน 425 ราย ส่วนกลุ่มเป้าหมายที่ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ กรรมการมัสยิด ได้แก่ อิหม่าม กรรมการบริหารชุมชนสวนหลวง 1 ตัวแทนมุสลิมในชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้เฒ่าในชุมชน จำนวน 5 ราย ผลการศึกษาพบว่าชาวมุสลิมในชุมชนสวนหลวง 1 มีหลักความเชื่อเคร่งครัดในเรื่องการศรัทธาในองค์อัลลอฮ์ หรือในคัมภีร์อัลกุรอาน ศาสนาอิสลามจะมีความเคร่งครัดมากกว่าศาสนาอื่น เพราะศาสนาอิสลามจะมีการปลูกฝังกันมาตั้งแต่เด็กในเรื่องของการที่จะปฏิบัติตัวให้ถูกต้อง สำหรับพฤติกรรมของมุสลิมในชุมชนสวนหลวง 1 อยู่ในเกณฑ์ที่เคร่งครัดทั้งในเรื่องของการละหมาด การปฏิญาณตน การถือศีลอด และการปฏิบัติทุกอย่างตามวิถีมุสลิม หลักศาสนาอิสลามช่วยให้มุสลิมมีที่ยึดเหนี่ยว มีการปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลามจนกลายเป็นวิถีชีวิตปกติ หากไม่ปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลามจะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่เพราะองค์อัลเลาะห์วางแนวทางในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสิ่งที่ประโยชน์ที่มนุษย์ควรจะทำ การดำเนินชีวิตตามวิถีมุสลิมชาวชุมชนสวนหลวง 1 จึงมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อศาสนาอิสลาม และการบังคับใช้กฎหมายอิสลาม ซึ่งวิถีมุสลิมจะส่งผลโดยตรงต่อความผูกพันต่อหลักศาสนา มากกว่าการบังคับใช้กฎหมายอิสลามถึง 8 เท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

คำสำคัญ: วิถีมุสลิม หลักศาสนาอิสลาม กฎหมายอิสลาม ความผูกพัน การบังคับใช้กฎหมาย

Abstract

This study was an attempt to investigate the Muslim way of life, in terms of living according to both Islamic principles and Islamic law enforcement in Suan-Luang 1 Community. This research aimed to study the background and way of life of this community, as well as the influence of Islamic principles and Islamic law enforcement. This research consisted of qualitative and quantitative data. The target population of the quantitative data was the entire population of this community for 425 people. The target population of the qualitative data was the masjid committee, e.g. Imam, the Suan-Luang 1 Community committee, Muslim representatives in the community, the Local Savants, and elders in the community total 5 people. The results indicated that the target population was devoutly religious, strictly following the teachings of Allah, as told to Mohammed, through the Quran. Muslims are thought to be more devout compared to other religious groups. This is because Muslims are instilled with Islamic principles from childhood, which they demonstrate through their behavior and adherence to the Muslim way of life, such as testimony in their belief of Allah, the observance of Ramadan, etc. Moreover, the principles of Islam are observed by members of the community on an individual basis. In other words, they follow their religious beliefs on

a personal level, without enforcement from any external source. Furthermore, an adherence to the principles of Islam is a part of the daily life of the members of this community, and these principles regulate their way of life. If the members of this community fail to follow the obligatory rules or deviate from Islamic principles, or the Muslim lifestyle, it would have a profound effect on their way of life. The members of this community believe that Allah, through Mohammed and the Quran, established the way in which the members of their faith should live their lives in terms of their personal behavior. Suan-Luang 1 Community's way of life was influenced toward Islamic religion and Islamic law. From this, it was enforced to Islamic law for eightfold time. The significance was 0.01

Keyword: Muslim Way of life, Islamic Principles, Islamic Law, Relationship, Law Enforcement

บทนำ

ความเสมอภาคของบุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้ นอกจากนี้ วิสัยทัศน์ประเทศไทย ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 มุ่งสู่ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” และมีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาโดยการสร้างความเป็นธรรมในสังคมเพื่อสร้างโอกาสการเข้าถึงปัจจัยการประกอบอาชีพ แหล่งทุน โครงสร้างพื้นฐานและทักษะความรู้ที่จะเป็นฐานการประกอบอาชีพที่มั่นคง รวมทั้งโอกาสทางธุรกิจนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตให้ทุกคนในสังคมไทยมีความเท่าเทียมกัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2554) ปัจจุบันประเทศไทยมีประชากรกว่า 65 ล้านคน ประกอบด้วยชาวไทยพุทธชาวไทยมุสลิม และชาวไทยคริสต์อีกจำนวนหนึ่ง ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ ส่วนประชากรที่นับถือศาสนาอื่น ๆ อาทิ ศาสนาอิสลามมีจำนวนรองลงมา ซึ่งมีผู้นับถือศาสนาอิสลามมากกว่า 7 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 10 ของจำนวนประชากรทั้งหมด (กระทรวงศึกษาธิการ 2554) ด้วยความที่กระแสการเปลี่ยนแปลงสังคมวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การนำวิถีชีวิตดั้งเดิม และแบบอย่างความประพฤติปฏิบัติเดิมมาใช้กับสังคมที่เปลี่ยนแปลงบางครั้งจึงเกิดปัญหาสังคม (social problem) สาเหตุของปัญหาสังคมมาจากการ

เปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ความไม่เป็นระเบียบของสังคม และการมีพฤติกรรมผิดสังคม โดยเฉพาะสังคมไทยซึ่งมีสมาชิกของสังคมหลากหลายเผ่าพันธุ์ ภาษา ศาสนา ที่อยู่ร่วมกันในภาวะการของสังคมที่เปลี่ยนแปลง จึงทำให้หลักยึดของคนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะชาวมุสลิมกับหลักศาสนา รวมทั้งวิถีชีวิตความผูกพันต่อหลักศาสนาเปลี่ยนแปลงไป

ปัจจุบันมีผู้นับถือศาสนาอิสลาม หรือมุสลิมทุกประเทศทั่วโลก ไม่น้อยกว่า 1,600 ล้านคน สำหรับประเทศไทยมีมุสลิมกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคประมาณ 7 ล้านคน โดยเฉพาะในแถบพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีมุสลิมอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก (ฟาฏินา วงศ์เลขา 2554) หลักคำสอนของศาสนาอิสลามนั้นเป็นคำสอนที่ครอบคลุมทุกมิติของการใช้ชีวิต อิสลามมิได้เป็นศาสนาที่สอนเพียงให้มุสลิมปฏิบัติตามกิจในโอกาสต่างๆ เท่านั้น แต่อิสลามได้ครอบคลุมทุกมิติทุกแง่มุมแห่งการดำเนินชีวิต การศึกษาในทัศนะอิสลามนั้นเป็นวิถีชีวิต (Way of life) ไม่ใช่แค่การถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ทักษะจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง แต่ในอิสลามการศึกษามีความหมายที่กว้างและครอบคลุมทุกด้าน การศึกษาเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม เป็นการอบรม ชัดเจนจิตใจ บ่มเพาะสติปัญญา ร่างกาย และจิตวิญญาณ เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข (ฟาฏินา วงศ์เลขา 2555)

ชุมชนสวนหลวง 1 เป็นชุมชนดั้งเดิมที่มีชาวไทยมุสลิมอาศัยอยู่ประมาณร้อยละ 80 ของประชากรในชุมชน เป็นชุมชนที่มีประวัติความเป็นมายาวนานตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 นับเนื่องร่วมสองร้อยปี ส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิมเชื้อสายมาเลเซีย ด้านวัฒนธรรมมีวิถีชุมชนที่ผสมผสานอย่างกลมกลืนระหว่างจีนโพ้นทะเลและไทยมุสลิม เป็นชุมชนที่

มีความเคร่งครัดในการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนาอิสลาม กอปรกับมีมัสยิดอัล-อติก ซึ่งเป็นศาสนสถานสำหรับดำเนินศาสนกิจตามหลักศาสนาอิสลาม การที่เป็นชุมชนมุสลิมที่มีการผสมกลมกลืนทางเชื้อชาติ และศาสนา ทำให้ชาวชุมชนสวนหลวง 1 โดยเฉพาะมุสลิมจะต้องปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลาม วิถีปฏิบัติของชาวมุสลิม แต่ขณะเดียวกันก็ต้องวางตัวในสังคมที่มีความแตกต่างทางศาสนา และเชื้อชาติด้วย ด้วยเหตุนี้เอง เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่จึงต้องมีการปรับตัวในการดำเนินชีวิตด้วยความที่อยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงเช่นในปัจจุบัน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจในประเด็นวิถีชีวิตของชาวมุสลิม และเห็นความสำคัญของปัญหาจึงนำไปสู่หัวข้อการวิจัย วิถีมุสลิมกับความผูกพันต่อหลักศาสนาอิสลาม และการบังคับใช้กฎหมายอิสลาม : ศึกษากรณีชุมชนสวนหลวง 1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิถีมุสลิมในชุมชนสวนหลวง 1 กับความผูกพันต่อหลักศาสนาอิสลาม และการบังคับใช้กฎหมายอิสลาม

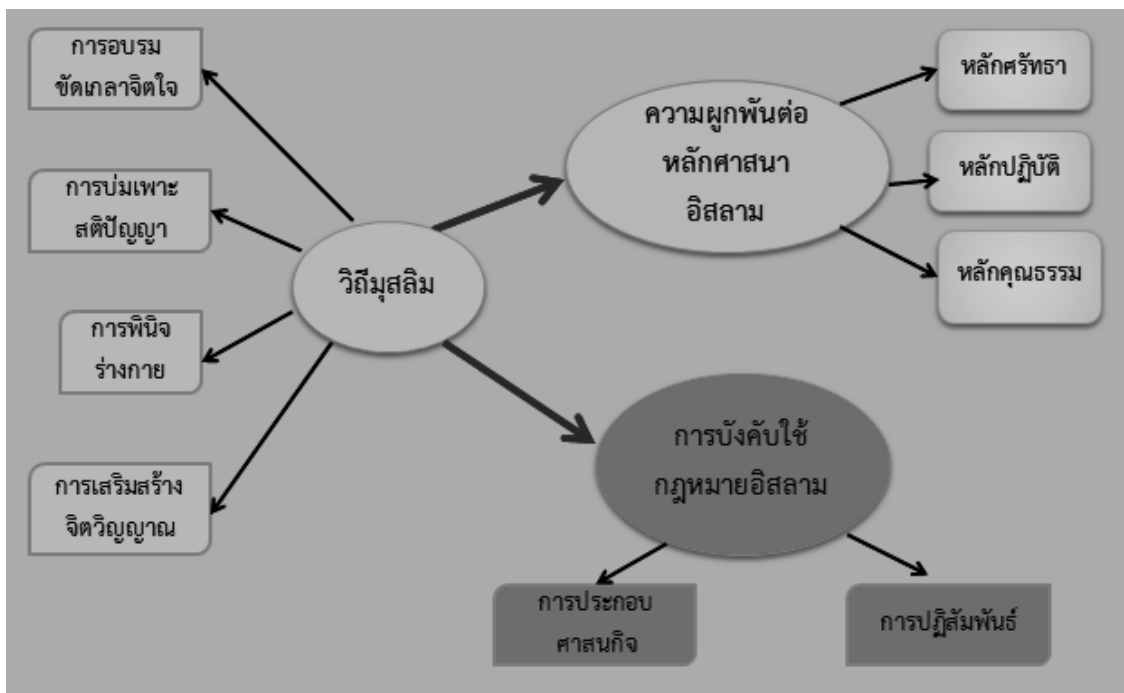
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลของวิถีมุสลิมในชุมชนสวนหลวง 1 ที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อหลักศาสนาอิสลาม และการบังคับใช้กฎหมายอิสลาม

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยผสม (mixed method) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quatitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ขอบเขตการศึกษาเชิงพื้นที่ คือ ชุมชนสวนหลวง 1 เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ได้แก่ กรรมการมัสยิดคือ อิหม่าม กรรมการบริหารชุมชนสวนหลวง 1 ตัวแทนมุสลิมในชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้เฒ่าในชุมชน จำนวน 5 ราย ส่วนกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ ประชาชนในชุมชนสวนหลวง 1 การคำนวณกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดตัวอย่างโดยใช้วิธีการของ Taro Yamane (Yamane 1973 อ้างใน ชีรวุฒิ เอกะกุล 2543)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย จากกรอบแนวความคิด ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ นำแบบสอบถามทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาตรวจสอบและขอคำแนะนำในการแก้ไข ปรับปรุง เพื่อให้อ่านแล้วมีความเข้าใจง่ายและชัดเจนตามความมุ่งหมายของการวิจัย จากนั้นนำแบบสอบถามที่แก้ไขตามคำแนะนำแล้วมาดำเนินการทดสอบกับกลุ่มที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 20 คน หลังจากนั้นนำไปทดสอบความเชื่อมั่น โดยวิธีการใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS ซึ่งสามารถวิเคราะห์ค่าความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามเท่ากับ 0.85 ได้ผลสรุปว่าแบบสอบถามเชื่อถือได้ (มากกว่า 0.80) และจำแนกความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแต่ละตอนรายชื่อ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติ Path Analysis เพื่อวิเคราะห์อิทธิพล และแปลผลแบบสอบถาม โดยใช้ค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์คะแนน ใช้สูตรคำนวณความกว้างของชั้นเพื่อใช้ในการอภิปรายผล (บุญชม ศรีสะอาด 2542) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้แนวคิด ทฤษฎีและการสร้างกรอบแนวคิดสำหรับการวิเคราะห์ การตรวจสอบข้อมูล การสร้างข้อสรุป และการพิสูจน์ข้อสรุป โดยมีแนวคิดการวิเคราะห์ชุมชน แนวคิดการวิเคราะห์เครือข่ายสังคม และทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ สำหรับการตรวจสอบข้อมูลเพื่อดูความครบถ้วน และคุณภาพของข้อมูล ข้อมูลที่ได้เพียงพอและมีคุณภาพที่จะตอบปัญหาการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากอดีตที่ชาวมุสลิมจากจังหวัดทางภาคใต้อพยพมาอยู่ ณ ชุมชนสวนหลวง 1 เป็นเวลาร่วม 200 ปี ทำให้ปัจจุบันกลายเป็นชุมชนมุสลิมที่มีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น มีขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม ศาสนสถานของชุมชน และที่สำคัญชุมชนมีโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมของชาวมุสลิมที่มีความเชื่อมโยงอ้างอิงอยู่บนพื้นฐานของหลักคำสอนศาสนาอิสลามอย่างแนบแน่น มีผู้นำชุมชนทางศาสนา ได้แก่ อิมาม คอเต็บ และบิหลัน รวมถึงคณะกรรมการมัสยิดที่มีบทบาทในการดูแลปกครองชุมชนสวนหลวง 1 อย่างใกล้ชิดกับชาวชุมชน วิถีชีวิตของมุสลิมในชุมชนสวนหลวง 1 ดำเนินตามหลักศาสนาอิสลาม โดยไม่มีการละเมิดกฎหมาย อยู่ในขอบเขต ไม่ปล่อยให้ชีวิตเป็นไปตามอำเภอใจหรือขึ้นอยู่กับอารมณ์แห่งตน การใช้สิทธิหน้าที่พึงมีต่อพระเจ้าผู้สร้าง (อัลลอฮ์) และสิทธิระหว่าง

มุสลิมต่อผู้ถูกสร้างด้วยกัน การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างมุสลิมกับสมาชิกในสังคมที่อยู่ร่วมกัน ไม่หลุดออกไปจากกรอบที่บทบัญญัติแห่งศาสนาที่ได้กำหนดไว้ ส่วนกฎหมายอิสลาม (Islamic Law) ก็มาจากคำสอนทางศาสนา และบทบัญญัติศาสนาอิสลาม

มุสลิมในชุมชนสวนหลวง 1 มีค่าเฉลี่ยในการดำเนินชีวิตตามวิถีมุสลิมมากที่สุดทุกด้าน คือ ด้านการบ่มเพาะสติปัญญา การสร้างเสริมจิตวิญญาณ การอบรมขัดเกลาจิตใจ และการพินิจร่างกาย ตามลำดับ ทั้งนี้ วิถีมุสลิมยังมีผลผูกพันต่อหลักศาสนาอิสลาม มากที่สุดทั้ง 3 ด้าน คือ หลักศรัทธา หลักปฏิบัติ และหลักคุณธรรม ส่วนวิถีมุสลิมมีผลต่อการบังคับใช้กฎหมาย ด้านการประกอบศาสนกิจ และการปฏิสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดสองตัวแปร

ดังนั้น วิถีมุสลิมจึงผูกพันกับหลักคำสอนของศาสนาอิสลามอย่างมาก จนบางครั้งทำให้สังคมเกิดความรู้สึกว่ามุสลิมเป็นกลุ่มชนที่ยึดติดกับวัฒนธรรมตัวเองอย่างมาก เกร็งครัดกับหลักคำสอน ซึ่งถูกกำหนดขึ้นจากเนื้อหาของบทบัญญัติในคัมภีร์อัลกุรอาน และคำสอนของศาสดามุฮัมมัด ซึ่งในหลักคำสอนทั้งสองนั้นได้รวมความหลากหลายของศาสตร์ต่างๆ โดยเฉพาะในส่วนการสร้างสังคมสันติสุขบนการยอมรับความแตกต่างและความหลากหลาย ถือเป็นเรื่องสำคัญที่อธิบายไว้ถึงการสร้างสังคมบนฐานของการทำความดี และหักห้ามการทำความเลวร้ายทั้งแก่ตนเองและสังคม การอยู่ร่วมกันด้วยความรู้สึกที่ดีต่อกัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีขีดจำกัดเฉพาะเพียงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมุสลิมต่อมุสลิมเท่านั้น แต่ในเนื้อหาของหลักคำสอนมีเป้าประสงค์ที่จะทำให้เกิดความสัมพันธ์โดยไม่มีขีดจำกัดทางศาสนา วัฒนธรรม ภาษา และพรมแดน

นอกจากนี้ จากการตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงเชิงเหมือน (convergent validity) คือ ความเที่ยงตรงของมาตรวัดที่ใช้แสดงให้เห็นว่าตัวชี้วัดสามารถวัด construct เดียวกันได้ ในกรณีที่มาตรวัดแบบ reflective จากตาราง 1 พบว่า ค่า loading มีค่ามากกว่า 0.600 และมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t \geq 1.96$) และเป็นปริมาณบวกทุกค่า (Lauro & Vinzi, 2004; Henseler et al., 2004) แสดงว่ามาตรวัดมีความเที่ยงตรงเชิงเหมือนและมีความเชื่อมั่นได้

ตารางที่ 1 ค่าสถิติความเที่ยงตรงเชิงเหมือนของมาตรวัดตัวแปรแฝงแบบ reflective model

Construct/Item	Loading	t-stat	AVE
MUSL : วิถีมุสลิม			0.574
MUSLA : การอบรมขัดเกลาจิตใจ	0.7640	32.0944	
MUSLB : การบ่มเพาะสติปัญญา	0.6642	10.6800	
MUSLC : การพินิจร่างกาย	0.8353	38.9645	
MUSLD : การเสริมสร้างจิตวิญญาณ	0.7575	15.1174	
RELI : ความผูกพันกับหลักศาสนาอิสลาม			0.633
RELIA : หลักศรัทธา	0.7546	34.4894	
RELIB : หลักปฏิบัติ	0.8580	31.4006	
RELIC : หลักคุณธรรม	0.7722	21.7255	
LAW : การบังคับใช้กฎหมาย			0.888
LAWA : การประกอบศาสนกิจ	0.8994	09.3400	
LAWB : การปฏิสัมพันธ์	0.9834	14.0771	

ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (discriminant validity: CR) หมายถึง ความเที่ยงตรงของมาตรวัดของแต่ละตัวแปรแฝงที่สามารถแยกวัดได้เฉพาะเรื่องของตน ไม่ปนเปื้อนกับมาตรวัดของตัวแปรแฝงอื่น ซึ่งใช้ทดสอบมาตรวัดตัวแปรแฝงแบบ reflective model จากตาราง 2

จะพบว่าค่า \sqrt{AVE} ของตัวแปรแฝงแต่ละค่า โดยการพิจารณาค่าที่สะสมที่สนใจจะต้องมีค่าสูงกว่าค่า cross construct correlation ทุกค่าในสดมภ์เดียวกัน แสดงว่ามาตรวัดมีความเที่ยงตรงเชิงจำแนกในแต่ละตัวแปรแฝงที่ไม่ปนเปื้อนกับมาตรวัดของตัวแปรแฝงอื่น

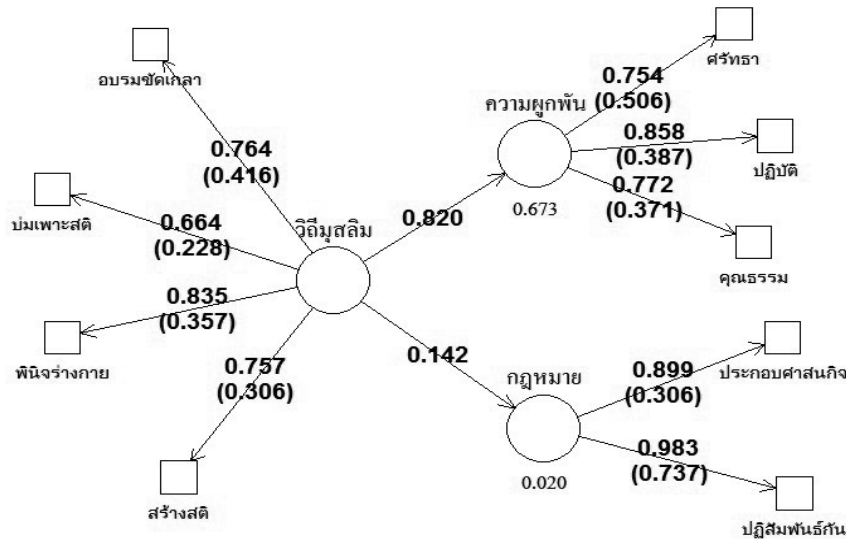
ตารางที่ 2 ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (discriminant validity: CR) ค่าเฉลี่ยผันแปรที่สกัดได้ (AVE) เฉพาะตัวแปรแฝงภายในแบบ reflective model และค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปร

ตัวแปรแฝง	CR	R ²	AVE	cross construct correlation		
				วิถีมุสลิม	ความผูกพันต่อหลักศาสนา ^๑	การบังคับใช้กฎหมายอิสลาม
วิถีมุสลิม	0.843	-	0.684	0.827		0.942
ความผูกพันต่อหลักศาสนา	0.838	0.6730	0.633	0.820	0.796	
การบังคับใช้กฎหมายอิสลาม	0.941	0.0201	0.888	0.141	0.201	

หมายเหตุ ค่าตัวเลขใน main diagonal ของ cross construct correlation คือ \sqrt{AVE}

นอกจากนี้ ดำเนินการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรต่างๆ ดังภาพ 2 และสามารถแสดงค่าอิทธิพลของตัวแปรทั้งหมด ทั้งทางตรงและ

ทางอ้อมที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อหลักศาสนาอิสลาม และการบังคับใช้กฎหมายอิสลาม ดังตาราง 3

ภาพที่ 2 ปัจจัยนิติมุสลิม มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อหลักศาสนาอิสลาม และการบังคับใช้กฎหมายอิสลาม

ตารางที่ 3 ปัจจัยนิติมุสลิมมีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันต่อหลักศาสนาอิสลาม และการบังคับใช้กฎหมายอิสลาม

ตัวแปรตาม	R ²	ตัวแปรอิสระ	อิทธิพล		
			ทางตรง	ทางอ้อม	รวม
ความผูกพันต่อหลักศาสนา	0.6730	นิติมุสลิม	0.820* (t=65.838)	-	0.820
การบังคับใช้กฎหมายอิสลาม	0.0201	นิติมุสลิม	0.142* (t=3.046)	-	0.142

จากตาราง 3 พบว่า นิติมุสลิม ประกอบด้วยการ อบรมซัดเกลาจิตใจ การบมเพาะสติปัญญา การพินจร่างกาย และการเสริมสร้างจิตวิญญาณ มีอิทธิพลโดยตรงกับความผูกพันต่อหลักศาสนา (0.820) และการบังคับใช้กฎหมายอิสลาม (0.142) ซึ่งนิติมุสลิมจะส่งผลโดยตรงต่อความผูกพันต่อหลักศาสนามากกว่าการบังคับใช้กฎหมายอิสลามถึง 8 เท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

สรุปผลการวิจัย

แม้ชุมชนสวนหลวง 1 จะเป็นชุมชนที่ชาวมุสลิมอาศัยอยู่มากกว่าครึ่ง แต่วิถีการดำรงชีวิตของชาวมุสลิมในชุมชนนี้ก็ไม่ต่างจากชาวมุสลิมพื้นที่อื่น ยังคงเคร่งครัดต่อประเพณี และศาสนาอย่างมาก ชาวชุมชนฯ เข้าใจในวิถีชาว

มุสลิมเป็นอย่างดี มีการดำเนินชีวิตตามหลักการมุสลิมอย่างเคร่งครัด อาทิ การละหมาด การถือศีลอด การชะกาต เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันความรู้ด้านศาสนาถูกมองว่าไม่ใช่ความรู้กระแสหลักอย่างศาสตร์อื่นๆ แต่สำหรับมุสลิม อิสลามคือวิถีชีวิต ไม่ใช่แค่ศาสนา มุสลิมถือว่าไม่ว่าโลกจะเปลี่ยนไปอย่างไร อิสลามไม่เคยล้าสมัย หรือทันสมัย แต่อิสลาม คือ ความนำสมัย มุสลิมจึงมีหน้าที่ต้องศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม ครอบคลุมมุสลิมส่วนใหญ่ โดยเฉพาะมุสลิมในสามจังหวัดภาคใต้จึงมักส่งลูกหลานเข้าโรงเรียนศาสนา หรืออย่างน้อยก็ให้เข้าโรงเรียนที่มีหลักสูตรบูรณาการ (สอนศาสนาควบคู่สามัญ) หลังจากจบระดับมัธยมศึกษา หรือตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา ครอบครัวยุคนั้นกลางหรือผู้มีฐานะร่ำรวย

มักส่งลูกหลานไปเรียนต่อในระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาในประเทศอิสลามที่มีชื่อในการเป็นศูนย์กลางการสอนศาสนาอิสลามในปัจจุบัน เช่น อียิปต์ ซาอุดีอาระเบีย ปากีสถาน และอินเดีย เป็นต้น

ด้านความผูกพันและการปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลาม พบว่า ชาวมุสลิมในชุมชนสวนหลวง 1 ยึดถือหลักศาสนาอิสลามในการดำเนินชีวิต เข้ามีส่วนร่วมในวันสำคัญ ของศาสนาอิสลาม และร่วมทำนุบำรุงและเผยแพรศาสนาอิสลาม

จากการสัมภาษณ์นายประพัฒน์ วรกาญจน์ หนึ่งในกรรมการมัสยิด เห็นว่าศาสนาอิสลามจะมีความเคร่งครัดมากกว่าศาสนาอื่น เพราะศาสนาอิสลามจะมีการปลูกฝังกันมาตั้งแต่เด็กในเรื่องของการที่จะปฏิบัติตัวให้ถูกต้องในสังคมชุมชนสวนหลวง 1 ย่อมมีมุสลิมที่ไม่ปฏิบัติตามคำสอน เช่น เรื่องของการแต่งกาย การดื่มสุรา การประกอบอาชีพที่ขัดกับบทบัญญัติของศาสนา อันนี้ขึ้นอยู่กับความรู้สึกรู้สึกคิด แต่การกระทำพวกนี้ไม่มีผลอะไร เพราะที่นี้ไม่ได้ใช้กฎหมายอิสลามในการปกครอง จึงลงไปโทษกับบุคคลที่ไม่ปฏิบัติตามหลักศาสนาไม่ได้ เพราะปกครองด้วยกฎหมายบ้านเมือง (ประพัฒน์ วรกาญจน์ 2557)

จากการสัมภาษณ์และพูดคุยกับนายประพัฒน์ วรกาญจน์ กรรมการมัสยิดอัลอติ๊ก และนายสุชาติ บุญมี ประธานชุมชนสวนหลวง 1 ต่างมีความเห็นตรงกันว่าศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่สอนให้เชื่อเรื่องพระเจ้าเพียงองค์เดียว พระองค์เป็นผู้ทรงสร้างทุกสิ่งทุกอย่าง แม้กระทั่งมนุษย์ในโลกพระองค์ทรงทราบที่สิ่งใดเป็นประโยชน์กับเรา และสิ่งใดที่ไม่เป็นประโยชน์ เพราะฉะนั้นพระองค์จึงวางแนวทางในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสิ่งที่จำเป็นประโยชน์ที่มนุษย์ควรจะทำ และคำสอนอิสลามเป็นคำสอนที่ควบคุมถึงการดำเนินชีวิต เพื่อให้มนุษย์ในโลกนี้ที่พระองค์ทรงสร้างขึ้นมาได้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ในขณะที่เดียวกันก็มีคำสอนในเรื่องของการเคารพ กราบไหว้ต่อผู้อื่น ตั้งแต่ตื่นขึ้นมาก็ต้องทำความเคารพพระเจ้า (ละหมาด) วันละ 5 เวลา พอเสร็จจากนั้นมาแล้ว ก็จะไปทำความดีอื่นๆ เช่น การทำความสะอาดร่างกาย การรับประทานอาหาร ก็เป็นบัญญัติเป็นคำสอนเช่นกัน ซึ่งเป็นการแสดงความเคารพต่อพระเจ้า ในเรื่องอาหารการกินก็มีการสอนไว้ ให้กินแต่อาหารที่ดีให้กินแต่ของที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ห้ามกินในสิ่งที่เป็นโทษต่อร่างกาย เช่น สุกร ยาเสพติด เหล้า หรือของที่ทำให้เกิดโทษต่อร่างกาย สิ่งต่างๆ เหล่านี้มีบทบัญญัติห้ามไว้ การประกอบอาชีพก็สอนไว้ คนที่ทำงานค้าขายก็

ห้ามโกงตาชั่ง หรือตั้งราคาเกินควร ส่วนคนที่ทำงานเป็นลูกจ้างเขา ควรมีสัตย์ต่อหน้าที่ ในการประกอบอาชีพไม่ว่าจะอยู่ในบทบาทใดล้วนแต่มีคำสอนให้ปฏิบัติตามทั้งสิ้น วงจรชีวิตของมุสลิมจะเป็นเช่นนี้ไปเรื่อยๆ คำสอนเหล่านี้มุสลิมทุกคนจะต้องทำตาม ในศาสนาอิสลามจะสอนให้เราอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม เมื่อจำเป็นต้องอยู่แบบนี้ บทบัญญัติในเรื่องการปฏิบัติต่อกันก็เกิดขึ้น มารยาทในการอยู่ร่วมกันในสังคม ต่อบุคคล ต่อเพื่อนบ้าน และศาสนาอิสลามจะมีมัสยิดเป็นศูนย์กลางของการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ใช้เป็นที่ประกอบพิธีแต่งงาน กิจกรรมทางศาสนาที่เป็นพิธีกรรม และกิจกรรมทางสังคม ก็จะจัดขึ้นที่มัสยิด เพราะฉะนั้นมัสยิดจึงเป็นศูนย์กลางของประชาชนในชุมชน (สุชาติ บุญมี 2557)

อย่างไรก็ตาม ยังมีอีกหลายประเด็นในภาพรวมที่ชี้ว่า ความต่างในการครองตนของชาวมุสลิมที่อยู่บนพื้นฐานของวิถีชีวิตแบบอิสลามกับคนส่วนใหญ่ในสังคมไทยที่ไม่ใช่มุสลิมยังจำกัดโอกาสเข้าถึงทุน ทรัพยากร และบริการต่างๆ ในสังคม เช่น มุสลิมที่เคร่งครัดในหลักการอิสลาม ไม่อาจเข้าไปใช้บริการการเงินการธนาคารที่มีระบบดอกเบี้ยเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการได้ แม้ปัจจุบันจะมีธนาคารอิสลามเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของชาวมุสลิมโดยจัดตั้งตามพระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545 แต่การบริการของธนาคารอิสลามยังไม่เพียงพอ และธนาคารอิสลามยังไม่สามารถเข้าถึงได้ง่ายเหมือนธนาคารทั่วไป

สำหรับความคิดเห็นต่อการบังคับใช้กฎหมายอิสลาม จากการสอบถามชาวชุมชนสวนหลวง 1 พบว่ามีความรู้ความเข้าใจในหลักกฎหมายอิสลาม โดยเห็นว่าการกฎหมายอิสลามมีความเคร่งครัดมาก นอกจากนี้ วิถีมุสลิมหลักศาสนาอิสลาม และกฎหมายอิสลาม มีความเชื่อมโยงผูกพันกันและกัน ข้อบัญญัติของศาสนาอิสลามส่วนหนึ่งนำมาเป็นหลักของกฎหมายอิสลาม

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์นายประพัฒน์ วรกาญจน์ ให้ข้อมูลว่า ถ้าหากสังคมใดปกครองด้วยกฎหมายอิสลาม ก็จะถูกลงโทษตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลามที่วางไว้ เช่น การผิดประเวณี ถ้าหากว่าผู้กระทำผิดเป็นบุคคลที่ยังไม่เคยผ่านการสมรส ก็จะถูกเขียนคนละ 100 ที และก็ต้องมีคนมาคู่ด้วยเพื่อให้เป็นพยาน แต่ถ้าหากว่าผู้กระทำผิดผ่านการสมรสแล้ว ก็อาจจะถูกประหาร สาเหตุของการฝ่าฝืนก็มาจากหลายๆ สาเหตุ เช่นในเรื่องของการศรัทธา เพราะฉะนั้นการศรัทธาจะเป็นเสมือนเสาเข็มของ

อาคาร ถ้าหากว่าอาคารใดไม่มีเสาเข็ม อาคารนั้นก็ตั้งอยู่ได้ในความที่ไม่มั่นคง เช่นเดียวกับชาวมุสลิมที่ไม่มีความศรัทธา เพราะความศรัทธาต่อพระพุทธรูป พระองค์ไม่มีตัวตนให้เราเห็น แต่เราเชื่อ ก็แสดงว่าเรายอมรับจริงๆ และถ้าหากว่าพระองค์ทรงมีตัวตนให้เราเห็น แล้วเราเชื่อ บางครั้งมันอาจจะเห็นว่าเชื่อเพราะมี แต่ศาสนาอิสลามเชื่อในสิ่งที่เรามองไม่เห็น ไม่ได้ยิน สัมผัสไม่ได้ เรายังเชื่อ แสดงว่าเรายอมรับจริงๆ และในเมื่อเรายอมรับจริงๆแล้ว มันก็จะอยู่ในใจของเรา ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ก็จะไม่กระทำความผิดต่อศาสนา

อภิปรายผลการวิจัย

ชาวมุสลิมสวนหลวง 1 จะเข้าไปมีส่วนร่วมในวันสำคัญของมัซยิดสม่ำเสมอซึ่งได้รับการปลูกฝังตามวิถีมุสลิม ตั้งแต่วัยเยาว์ และได้ปลูกฝังลูกหลานตามวิถีมุสลิม ซึ่งความภาคภูมิใจในความเป็นมุสลิม แต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาณชรา มินะกะนิษฐ เรื่อง ชาวไทยมุสลิม: วิถีชีวิตและโลกทัศน์ การพัฒนาคุณภาพชีวิต กรณีศึกษาชุมชนลำสนุ่นตำบลคลองสอง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ที่พบว่าศาสนามีบทบาทต่อวิถีการดำเนินชีวิตของชาวไทยมุสลิมลำสนุ่นในด้านต่างๆ ได้แก่ การปกครองและการรวมกลุ่มทางสังคม โดยให้ความเคารพนับถือผู้นำศาสนาเป็นสำคัญ ศาสนามีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของครอบครัว การประกอบอาชีพ การศึกษา สุขภาพอนามัย การบริโภคอาหาร การนันทนาการ รวมทั้งภาษาและการสื่อสาร ซึ่งชาวไทยมุสลิมลำสนุ่นนำบัญญัติทางศาสนามาใช้ในการดำเนินชีวิตในด้านต่างๆ อย่างเคร่งครัดตามวิถีชีวิตของมุสลิม (ปาณชรา มินะกะนิษฐ, 2551) ทั้งนี้ เนื่องจากศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่ไม่มีการบวชหรือมีการประกอบพิธีกรรม แต่มุสลิมทุกคนในชุมชนเป็นทั้งฆราวาสและนักบวชอยู่ในตัวคนเดียว และถือหลักการของศาสนาเป็นธรรมนุญสูงสุดในการดำรงชีวิต

นอกจากนี้ หลักศาสนาอิสลามช่วยให้มุสลิมมีที่ยึดเหนี่ยว มีการปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลามจนกลายเป็นวิถีชีวิตปกติ หากไม่ปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลามจะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ และไม่เคยกระทำความผิดหลักศาสนาอิสลาม ซึ่งแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของระพีพรรณ มุฮัมหมัด เรื่อง อิสลามกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาชุมชนมัซยิดกมลอิสลาม คลองแสนแสบ กรุงเทพมหานคร

ซึ่งพบว่า ผู้นำหรืออิหม่ามและคณะกรรมการมัซยิดมีส่วนสำคัญอย่างมากในการพัฒนาชุมชนโดยได้นำหลักคำสอนศาสนามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนา โดยเริ่มจากการเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติตน ให้คนในชุมชนเห็น ตั้งแต่การปฏิบัติศาสนกิจ การบริหารชุมชนที่โปร่งใส จึงได้รับความเคารพจากสมาชิกในชุมชน ทำให้คนในชุมชนยึดถือเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตาม โดยใช้หลักศาสนาให้ทุกคนเกิดศรัทธาก่อนซึ่งส่งผลให้เกิดความมีส่วนร่วมในชุมชน โดยสื่อสารผ่านลำโพงของมัซยิด (ระพีพรรณ มุฮัมหมัด 2556)

สำหรับความคิดเห็นต่อหลักศาสนาอิสลาม ทั้งด้านความรู้ความเข้าใจในหลักศาสนาอิสลาม ความผูกพันของหลักศาสนาอิสลามกับการดำเนินชีวิตประจำวัน หลักศาสนาที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชน การที่หลักศาสนาอิสลามสอนให้เป็นคนดี และความเห็นควรเผยแพร่หลักศาสนาอิสลามให้ผู้อื่นได้หันมานับถือมากยิ่งขึ้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ นาซีเราะห์ เจะมามะ จิดาภา สุวรรณฤกษ์ อมลวรรณ วีระธรรมโม และมุฮำหมัดซาคี เจ๊ะหะ เรื่อง กระบวนการถ่ายทอดการปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามสำหรับเยาวชนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่พบว่า บ้านมีกระบวนการถ่ายทอดการปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม ด้วยการสอนให้เยาวชนรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีบิดามารดาปฏิบัติตามหลักปฏิบัติ 5 ประการเป็นตัวอย่างให้เยาวชนปฏิบัติ สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีกระบวนการถ่ายทอดการปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม โดยการสอนให้เด็กประพฤติตัวตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามซึ่งประกอบด้วยหลักปฏิบัติ 5 ประการ หลักศรัทธา 6 ประการ และหลักอิฮซาน ส่วนชุมชน มีกระบวนการถ่ายทอดการปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม ด้วยการให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการทำบุญ และทำกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาอิสลามที่ชุมชนจัดขึ้นโดยสมาชิกชุมชนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง (นาซีเราะห์ เจะมามะ จิดาภา สุวรรณฤกษ์ อมลวรรณ วีระธรรมโม และมุฮำหมัดซาคี เจ๊ะหะ 2554)

ทั้งนี้ สอดคล้องกับการสัมภาษณ์นายสุชาติ บุญมี ประธานชุมชนสวนหลวง 1 ที่ว่าความเคร่งครัดของคนที่เป็นมุสลิม เริ่มตั้งแต่อายุได้ประมาณ 7 ปี ก็จะทำให้การศึกษาในเรื่องศาสนา มีการปลูกฝังอย่างต่อเนื่อง เมื่อมุสลิมจะเดินทางไปไหนก็จะมีศาสนาติดตัวไปด้วยตลอดเพราะการปลูก

ฝั่งของคณมุสลิมจะมีสิ่งที่จะต้องห้าม และสิ่งที่จะต้องปฏิบัติ และยังคงสอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณที่พบว่า การดำเนินชีวิตตามวิถีมุสลิมชาวชุมชนสวนหลวง 1 มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อศาสนาอิสลาม และการบังคับใช้กฎหมายอิสลาม (สุชาติ บุญมี 2557)

นอกจากนี้ในงานวิจัยทบทวนองค์ความรู้เกี่ยวกับสถาบันสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่า รัฐบาลยังขาดความรู้ในเรื่องของสถาบันสอนศาสนาอิสลามในด้านสังคมและวัฒนธรรมอยู่มาก ที่สำคัญ รัฐบาลยังคงมองสถาบันเหล่านี้ว่า เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ ความรู้อิสลามที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในสังคมปัจจุบัน วุฒิการศึกษาที่ไม่ได้รับการรับรองและความรู้ที่ถูกมองว่าเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาตินี้ทำให้มุสลิมส่วนหนึ่งที่แม้จะมีความรู้แต่เป็นความรู้ชายขอบเป็นความรู้ที่ไม่สอดคล้องกับกระแสหลัก เป็นความรู้ที่ไม่ถูกให้คุณค่าโดยคนส่วนใหญ่ในสังคมถูกผลักให้กลายเป็นคนชายขอบของความรู้ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นส่งผลให้มุสลิมส่วนหนึ่งไม่เห็นความจำเป็นของการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น เพราะตระหนักดีว่ารัฐบาลไทยและสังคมไทยไม่ยอมรับวุฒิการศึกษา ดังนั้น เมื่อจบการศึกษาภาคบังคับแล้ว คนหนุ่มสาวในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวนไม่น้อยที่เลือกที่จะพาตัวเองเข้าสู่ตลาดแรงงาน กลายเป็นแรงงานราคาถูกของสังคมอีกกลุ่มหนึ่ง (แพรว ศิริศักดิ์ดำเกิง 2551)

ผู้นับถือศาสนาอิสลามกระทำความผิดกฎหมายน้อยกว่าผู้นับถือศาสนาอื่น ควรนำกฎหมายอิสลามมาบังคับใช้กับชาวมุสลิมทุกคน โดยเฉพาะใน 3 จังหวัดภาคใต้ ซึ่งพบว่ามีความเฉลี่ยมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่อง การปรับใช้กฎหมายอิสลามในประเทศไทย ซึ่งมาจากรูปผลการสัมมนา วิพากษ์ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาระบบการใช้กฎหมายอิสลามในประเทศไทย จัดโดย สถาบันรพีพัฒนศักดิ์ สำนักงานศาลยุติธรรม พบว่ากฎหมายอิสลามควรใช้บังคับกับคู่กรณีที่เป็นมุสลิมหรือกรณีที่มุสลิมเป็นผู้เสนอคำขอนั้นมีความเหมาะสมแล้ว แต่ในกรณีที่จะต้องบังคับให้มุสลิมทุกคนต้องตกอยู่ภายใต้กฎหมายนี้หรือไม่ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นแตกต่างกัน ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าควรต้องบังคับ เพราะมิฉะนั้นกฎหมายก็จะขาดความศักดิ์สิทธิ์และจะเปิดช่องทางให้เลือกใช้เฉพาะกรณีที่เป็นประโยชน์กับตนเอง ที่สุดท้ายจะไม่เกิดประโยชน์อะไรต่อส่วนรวมและประเทศชาติ ในขณะที่บางท่านเห็นไม่ควรบังคับ เพราะการให้มีการใช้กฎหมายอิสลามเป็นการเปิดโอกาสให้มุสลิมได้ปฏิบัติหลักการศาสนา เมื่อเขาไม่ประสงค์จะปฏิบัติ

ก็เป็นสิทธิของเขา (คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร่วมกับสถาบันอิสลามและอาหรับศึกษา มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และคณะอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา 2553)

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารองค์กรมุสลิมควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นการดำรงอัตลักษณ์พื้นฐาน 3 ประการของมุสลิม ได้แก่ การละหมาด การชะกัต และการส่งเสริมความดี ยับยั้งความชั่ว และควรเป็นการศึกษาในเชิงสังคมวิทยา มากกว่าการศึกษาเพื่อรับรู้หลักปฏิบัติศาสนกิจดังที่ศึกษากันอยู่ทั่วไป

2. ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดการความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์พื้นฐาน 3 ประการ ให้กระจายสู่ชุมชนอย่างทั่วถึง เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการสร้างชุมชนเข้มแข็ง โดยใช้สื่อสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้

3. ควรนำผู้อาวุโสในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมโดยอาจจัดตั้งเป็นกลุ่มต่างๆ ขึ้นมาและมีศูนย์กลางการจัดการอยู่ที่มัสยิด

4. อบรมคณะกรรมการมัสยิด โดยเฉพาะอิหม่าม คอเต็บ บิหลัน ให้มีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายอิสลาม และกฎหมายอาญาของไทย เป็นการลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ทั้งนี้ หากมีการวิจัยครั้งต่อไป ควรดำเนินการต่อเนื่องจากงานวิจัยนี้โดยลงพื้นที่เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ชาวมุสลิมในชุมชน หรือชุมชนไทยพุทธทั่วไป ซึ่งอาจเป็นการวิจัยด้านการมีส่วนร่วม หรือการเปรียบเทียบ และนำเสนอเป็นนโยบายต่อไป

1. นำเอาหลักคำสอนของศาสนาไปบูรณาการในการแก้ไขปัญหาในสังคมไทย

2. ด้านกฎหมายควรจัดให้มีกฎหมายวิธีสบัญญัติอิสลามหรือวิธีพิจารณาความตามหลักกฎหมายอิสลาม ทั้งนี้โดยยึดประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและพาณิชย์เป็นหลัก และปรับเฉพาะในส่วนที่มีความแตกต่าง หรือขัดแย้ง โดยจัดทำเป็นหลักกฎหมายหรือประมวลกฎหมายก็ได้แล้วแต่ความเหมาะสม เพื่อให้การใช้กฎหมายอิสลามมีความเป็นระบบและครบวงจรของกระบวนการพิจารณาคดี

ทั้งจะทำให้เป็นที่ยอมรับของมุสลิมมากขึ้น และไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมากเกินไป

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ปีงบประมาณ 2557 โดยเป็นการศึกษาต่อยอดจากงานวิจัยเดิมในพื้นที่เดิม เพื่อให้เกิดการบูรณาการในหลากหลายประเด็น

ผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่ให้การสนับสนุนงบประมาณ และขอขอบคุณอาจารย์ประพัฒน์ วรกาญจน์ กรรมการมัสยิดอัล-อติก คุณสุชาติ บุญมี ประธานชุมชนสวนหลวง 1 รวมตลอดถึงประชาชนในชุมชนสวนหลวง 1 ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลทุกท่าน อันทำให้งานวิจัยนี้บรรลุวัตถุประสงค์ และเกิดประโยชน์ต่อสังคม และประเทศชาติโดยรวม

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11** (พ.ศ.2555-2559). (ออนไลน์) 2554 (อ้างเมื่อ 13 ตุลาคม 2556). จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=395>

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร่วมกับสถาบันอิสลามและอาหรับศึกษา มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และคณะอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา. **การปรับใช้กฎหมายอิสลามในประเทศไทย**. (ออนไลน์) 2553 (อ้างเมื่อ 3 กรกฎาคม 2557). จาก <http://www.coj.go.th/rabi/userfiles/file/Summary%20of%20the%20seminar%20Critcl%20proposal%20development%20system%20of%20Islamic%20law%20in%20Thailand.doc>

ธีรวิทย์ เอกะกุล. **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, 2543.

นาซีเราะห์ เจ๊ะมามะ จิดาภา สุวรรณฤกษ์ อมลวรรณ วีระธรรมโม และมุฮัมมัดซาคี เจ๊ะหะ. กระบวนการถ่ายทอดการปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามสำหรับเยาวชนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. **วารสาร AL-NUR บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา**. 6. 11 (2011): 1.

บุญชม ศรีสะอาด. **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2542.

ประพัฒน์ วรกาญจน์. (13 พฤษภาคม 2557). **สัมภาษณ์**. อิหม่าม. มัสยิดอัลอะดีก.

ปาดมทรา มีนะกะนิษฐ. **ชาวไทยมุสลิม: วิถีชีวิตและโลกทัศน์ การพัฒนาคุณภาพชีวิต กรณีศึกษาชุมชนลำสนุ่น ตำบลคลองสอง อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล, 2551.

แพรว ศิริศักดิ์ดำเกิง. **โครงการทบทวนองค์ความรู้เกี่ยวกับจังหวัดชายแดนใต้ท่ามกลางสถานการณ์ความรุนแรง (2547-2550)**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ข่าวสารสันติภาพ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552

ปาฏิณา วงศ์เลขา. **อิสลามศึกษา วิถีชีวิตที่มุสลิมทุกคนต้องเรียนรู้**. (ออนไลน์) 2554 (อ้างเมื่อ 25 มิถุนายน 2555). จาก <http://social.obec.go.th/node/100>

———. **วิถีมุสลิมกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต**. (ออนไลน์) 2555 (อ้างเมื่อ 25 มิถุนายน 2555). จาก [ศึกษาธิการกระทรวง, กระทรวง. **ความสมานฉันท์ระหว่างชาวไทยมุสลิมกับชาวไทย พุทธ เป็นสิ่งที่เป็นไปได้**. \(ออนไลน์\) 2554 \(อ้างเมื่อ 31 สิงหาคม 2556\). จาก \[www.bic.moe.go.th\]\(http://www.bic.moe.go.th\)](https://sites.google.com/site/krumouymp/article/withichiwitmuslimkabkarreinyrutlxidchiwitระพีพรรณ มุฮัมหมัด. อิสลามกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาชุมชนมัสยิดกมาลุลอิสลามคลองแสนแสบ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2556.</p>
</div>
<div data-bbox=)

สุชาติ บุญมี. (12 กรกฎาคม 2557). **สัมภาษณ์**. ภาระงาน
ชุมชนสวนหลวง 1. ชุมชนสวนหลวง 1.

Lauro, Carlo. and Vinzi, Vincenzo Esposito. Some
**Contribution of PLS Path Modeling and
a System for the European Customer
Satisfaction.** (Online) 2004 (Cited
October 2, 2009). Available from [http://
www.sis-statistica.it/files/pdf](http://www.sis-statistica.it/files/pdf).